

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น : การวิจัยรายกรณีสถาบันราชภัฏเพชรบุรี

นางสาวบุญนำ ปานขำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-130-259-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 20016498

10 11.8. 2546

HIGHER EDUCATION INSTITUTE ROLES FOR LOCAL DEVELOPMENT :
A CASE STUDY RESEARCH OF RAJABHAT INSTITUTE PHETCHABURI

Miss. Boonnam Pankham

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

- ISBN 974-130-259-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น : การวิจัยรายกรณี
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี

โดย

นางสาวบุญนำ ปานขำ

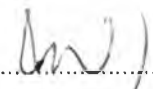
สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

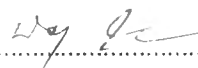
รองศาสตราจารย์นิตา ชูโต

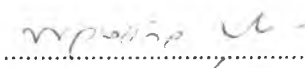
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

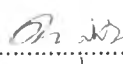
 ..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลรัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์นิตา ชูโต)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พวงแก้ว ปุณยงนก)

 ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ดวงกลม ไตรวิจิตรคุณ)

บุญนำ ปานข้า : บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น : การวิจัยกรณีสถาบันราชภัฏเพชรบุรี
(HIGHER EDUCATION INSTITUTE ROLES FOR LOCAL DEVELOPMENT : A CASE STUDY
RESEARCH OF RAJABHAT INSTTTUTE PHETCHABURI) อ.ที่ปรึกษา : รศ.นิตา ชูโต, 179 หน้า.
ISBN 974-130-259-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจากกรณีศึกษาสถาบันราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาอยู่ในสนามนาน 7 เดือน โดยเปิดเผยสถานภาพสวมบทบาทนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ในสำนักงานผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริการวิชาการชุมชนในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบอุปนัยและนำเสนอในรูปของการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า สถาบันราชภัฏเพชรบุรีได้ยึดปรัชญาและบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 มาตรา 7 เป็นหน้าที่หลักในการดำเนินงานของสถาบัน มุ่งเน้นที่จะพัฒนาท้องถิ่นเป้าหมาย คือ จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีแผนงาน งบประมาณและบุคลากรของสถาบันรองรับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ 6 บทบาท อันได้แก่ บทบาทด้านให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและวิชาชีพชั้นสูงในท้องถิ่น บทบาทด้านการวิจัย บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม บทบาทด้านการปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และบทบาทด้านการผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครูในท้องถิ่น สถาบันได้ดำเนินงาน 5 บทบาทตามแผนงานของสถาบัน ยกเว้นบทบาทด้านการปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น โดยมีการดำเนินงานลดหลั่นแตกต่างกันไป ในฐานะที่เป็นสถาบันวิชาการชั้นสูงที่พัฒนามาจากสถาบันการผลิตครู จึงส่งผลให้สถาบันดำเนินงานในบทบาทด้านให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและวิชาชีพชั้นสูง และบทบาทด้านการผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครูในท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และบทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทด้านการวิจัยเป็นบทบาทที่ดำเนินงานในระดับน้อย ในขณะที่บทบาทด้านการปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่นนั้นขณะนี้ยังไม่มีการดำเนินงานที่ชัดเจน

ภาควิชา.....วิจัยการศึกษา.....
สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา.....
ปีการศึกษา.....2543.....

ลายมือชื่อนิตดา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4183727527 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD : HIGHER EDUCATION INSTITUTE FOR LOCAL DEVELOPMENT/ LOCAL DEVELOPMENT/
A CASE STUDY RESEARCH/ RAJABHAT INSTITUTE PHETCHABURI

BOONNAM PANKHAM : HIGHER EDUCATION INSTITUTE ROLES FOR LOCAL DEVELOPMENT :
A CASE STUDY RESEARCH OF RAJABHAT INSTITUTE PHETCHABURI. THESIS ADVISOR :
ASSO. PROF NISA XUTO. 179 pp. ISBN 974-130-259-2.

The purpose of this research was to study higher education institute role for local development. A case study of Rajabhat Institute Phetchaburi, qualitative approach was employed involving field work, observation, informal interview, formal interview and document analysis. Researcher was at the site revealed herself as a researcher and official in the Office of President's Assistant for Community Service for 7 months. The data were analyzed by inductive method and presented in descriptive format.

The findings were as following : Rajabhat Phetchaburi Institute follows the philosophy, roles and functions according to Rajabhat Act 1995, Item 7, to be the main responsibility for the institutional implementation and to focus on the local development in two target provinces : Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan. The budget and personnel plan are set up according to the six local development functions : the provision of education academic and high professional education, the conducting of research, the academic services, the introduction and development of advanced technology, culture preservation and promotion of local and provision of teacher and enhance of teaching competence. The institute has implemented the five roles well accordingly except the development and introduction of advanced technology to the local. As the institute has development from the teacher training college, this leads to the most implementation on provision of educational academic and high professional education to the local as well as provision of teacher' education and enhance of the teaching competence. The academic services preservation and promotion of local culture are implemented on a middle level. The conducting of research is considered the least. The development and introduction of advanced technology has not yet implemented.

Department.....Educational Research.....
Field of study.....Educational Research.....
Academic year.....2000.....

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์นิศา ชูโต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ เสียสละเวลา ให้โอกาส คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ดูแลช่วยเหลือด้วยความห่วงใยและเมตตาตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ ทางวิชาการและวิธีการแสวงหาความรู้แก่ผู้วิจัย

เนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้ ส่วนหนึ่งได้รับจากทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ ผอ.วิชิต สุวรรณรัตน์ ผศ.ดร.ประเสริฐ จรรย์นุกูล ผอ.นุกูล จินตนา เพื่อน ๆ พี่ ๆ ในสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ สิบตำรวจตรีนพพร ม้านสะอาด ผู้นำชุมชนใน จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และคณาจารย์สถาบันราชภัฏเพชรบุรีทุกท่าน ที่เป็น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผศ.ดร.ปัญญา การพานิช ผศ.เกสียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ อาจารย์สุกัญญรัตน์ คงงาม และอาจารย์ปัญญา ทองนิล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตภาควิชาวิจัยทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณไทรรงค์ เฉวียงหงส์ ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา และน้องสาวที่คอยเป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัยตลอดมา ตลอดจนจนทุก ๆ ท่านที่มีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บุญนำ ปานขำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน.....	8
ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา.....	16
ตอนที่ 3 บทบาทของสถาบันราชภัฏกับการพัฒนาท้องถิ่น.....	21
ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและบทบาท ของสถาบันอุดมศึกษา.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ข้อมูลที่ต้องการศึกษาและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
แหล่งข้อมูล.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การสร้างเครื่องมือ.....	35
การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม.....	38
การเริ่มต้นเข้าสู่สนาม.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเข้าถึงข้อมูล.....	39
การสร้างความสัมพันธ์.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม.....	47
การจัดกระทำข้อมูล.....	48
การนำเสนอข้อมูล.....	51
4 สภาพทั่วไปของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี	
ความเป็นมาของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	52
สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	58
คณะวิชา สำนัก/ศูนย์ ในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	59
โครงสร้างการบริหารงานภายในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	71
ภาระงานของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	74
จำนวนบุคลากร.....	78
จำนวนนักศึกษา.....	80
งบประมาณ.....	82
แนวทางและนโยบายในการพัฒนาสถาบันราชภัฏเพชรบุรี	
ปีการศึกษา 2542.....	86
5 การดำเนินงานของสถาบันราชภัฏเพชรบุรีในบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	
บทบาทด้านให้การศึกษาวិชาการและวิชาชีพชั้นสูง และบทบาทด้านการผลิตครู	
และส่งเสริมวิทยฐานะครูในท้องถิ่น.....	99
บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม.....	125
บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น.....	141
บทบาทด้านการวิจัย.....	147
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	154
อภิปรายผล.....	158
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	161
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	162

สารบัญ (ต่อ)

รายการอ้างอิง.....	163
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	166
ภาคผนวก ข.....	172
ภาคผนวก ค.....	177
ประวัติผู้วิจัย.....	179

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การจัดการศึกษาของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	55
2 จำนวนอาจารย์ที่ปฏิบัติงานที่สถาบันราชภัฏเพชรบุรี จำแนกตามคณะ ตำแหน่ง และระดับ.....	78
3 จำนวนอาจารย์ที่ปฏิบัติงานที่สถาบันราชภัฏเพชรบุรี จำแนกตามคณะ และวุฒิการศึกษา.....	79
4 อัตราส่วนระหว่างจำนวนอาจารย์และนักศึกษา แยกตามคณะ.....	80
5 จำนวนและอัตราส่วนระหว่างนักศึกษาที่เป็นคนในท้องถิ่น (2 จังหวัด) และนักศึกษา ที่ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น ที่เข้าศึกษาในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2542.....	81
6 การจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดิน ปีการศึกษา 2542 จำแนกตามแผนงานต่าง ๆ ในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	83
7 การจัดสรรเงินรายได้ของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2542 จำแนกตามแผนงาน.....	85
8 การจัดสรรเงินงบประมาณตามแผนงานของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2542.....	98
9 การจัดสรรเงินงบประมาณของสถาบันตามบทบาทการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2542.....	99
10 การดำเนินงานของสถาบันในการให้บริการความรู้ทั่วไป (ช่วงปีการศึกษา 2538-2542).....	138

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 การบริหารงานภายในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	73
3 นโยบายการดำเนินงานของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2542.....	95
4 บทบาทด้านให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และบทบาทด้านการผลิตครู และส่งเสริมวิทยฐานะครูในท้องถิ่น.....	124
5 บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม.....	140
6 บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น.....	146
7 จำนวนงานวิจัยของอาจารย์ที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ปีการศึกษา 2538 - 2542.....	150
8 บทบาทด้านการวิจัย.....	152
9 การดำเนินงานของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2542 ในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.....	157

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การตกแต่งสถานที่ภายในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	58
2 หอวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ.....	66
3 เรือนโഴง.....	67

สารบัญแนที่

แผนผังที่

หน้า

1	แผนผังแสดงบริเวณที่ตั้งอาคารสถานที่ภายในสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.....	56